

BIJLAGE OPDRACHT 2 DE VOLKSKRANT

deVolkskrant

INTERVIEW

Wim Pijbes: 'Het Rijksmuseum
kreeg door mijn toedoen
een **on-Nederlandse allure**'

Na jaren opperbaas van het Rijksmuseum te zijn geweest, leidt Wim Pijbes nu stichting Droom en Daad, die jaarlijks miljoenen uitgeeft aan kunst en cultuur in Rotterdam. John Schoorl vergezelt de kunstpaus terwijl hij kunst koopt – pardon, verwerft – voor het nieuwe migratiemuseum Fenix.

Door **John Schoorl**
Fotografie **Lars van den Brink**
23 februari 2024, 14:00

Onder de Eiffeltoren, in een opgewaardeerde feesttent op een van de belangrijkste kunstbeurzen van de wereld, is Wim Pijbes (62) in staat van ver-wer-ven. De Rotterdamse kunstpaus haalt zijn hand in alle rust langs zijn zorgvuldig uitgelijnde lok, terwijl bij het passeren van een galerie zijn oog valt op ‘een aardig dingetje’.

Er hangt een tweedehands houten kinderstoeltje met een huisje erop van gekleurde taartkaarsjes. Een gezette Italiaan stapt naar voren en zegt dat het om ‘een uniek exemplaar’ gaat, gemaakt door een naar Frankrijk gevluchte Chinese kunstenaar die op jonge leeftijd is overleden, Chen Zhen.

En: ‘Elke fase in het leven heeft hij verbeeld met een kaarsje.’

Pijbes: ‘Dit zou wat kunnen zijn, het past wellicht in ons grote verhaal. Wat kost het?’

‘180 duizend euro’, fluistert de man.

Pijbes doet een stap naar achteren: ‘Mamma mia!’

Ja, en het kunstwerk behoort aan de muur te hangen, voegt de man eraan toe.

Pijbes: ‘Dat is een beetje heel veel geld. Voor 38 duizend euro had ik het gedaan, maar dat doet de Italiaan zeker niet. Poe poe. Daar moet ik over nadenken. Let’s go. Je moet niet lang blijven hangen. Kunsthandelaren ruiken het als je iets graag wilt hebben.’

Er is sprake van een zekere opwindning in zijn verschijning, en waarom zou Wim Pijbes ook niet opgewonden zijn. Het is een voortreffelijke dag om Wim Pijbes te zijn. Samen met directeur Anne Kremers is hij in Parijs voor Fenix, museum voor migratie in Rotterdam, dat in het voorjaar van 2025 opengaat. Ze zijn hier om de collectie verder aan te vullen, ze gaan kunst kopen.

Pardon, zeg ik het weer verkeerd, het is ver-wer-ven. Want verwerven is volgens Pijbes iets anders dan kopen, met als doel een collectie te ver-rijken. Het is een soort schaduwboxen binnen het heilige kwartet: de beurs, de galerie, het museum en de kunstenaar. Je loopt tegen leuke dingen aan in dat vierkant, volgens het door Pijbes bedachte ‘prima vista-principe’: als het wat is, dan zie je dat onmiddellijk. Wat voor rol krijgt het kunstwerk in het grote verhaal van het museum dat om landverhuizers draait? Hoe verhoudt het zich tot andere werken die met migratie van doen hebben? ‘Ik ben een *Augenmensch*’, zegt hij. ‘Dingen worden niet beter als je er langer naar kijkt. Het zijn net mensen.’

Uitverkoren voorkijkers

Hoe dan ook, ze behoren tot de uitverkoren *previewers* deze ochtend. Voordat de massa deze immense nooddtent (officieel: Grand Palais Éphémère) met 154 galleries van Paris+ par Art Basel bestormt, mogen ze als vips voorkijken. Dan heb je het niet over een klein select gezelschap, maar over een internationale meute van high profile kunstkopers, veel goedgevulde mannen en vrouwen in de herfst van hun bestaan, met als *arm candy* hun *art advisor*.

Pijbes kan op pad met de knip van de zeer rijke Rotterdamse familie Van der Vorm, eigenaar van de investeringsmaatschappij HAL, vermogend geworden door verkoop van de Holland Amerika Lijn, met belangen in onder meer SBM Offshore en Boskalis. Hij leidt de door de familie opgezette stichting Droom en Daad, die jaarlijks talloze miljoenen uitgeeft aan kunst en cultuur in Rotterdam.

Na jaren de opperbaas van het Rijksmuseum te zijn geweest, kun je Pijbes nu de vaandeldrager van de *filan art* noemen, de flinke filantropische injectie in de kunst en cultuur. Uit onderzoeken bleek dat de grootste vijftig fondsen in 2022 samen 282 miljoen euro aan cultuur doneerden, en dat er ook in Nederland steeds meer private musea bijkomen.

Pijbes moest zich vorig jaar verantwoorden omdat uit publicaties in *de Volkskrant* en *NRC* duidelijk werd dat HAL de fiscus ontwijkt via belastingparadijzen. Hij noemde het ‘een hele enge benauwende discussie’, en vergeleek het met de consument die op Schiphol taxfree drank koopt, of in België goedkoper gaat tanken. ‘Stel je voor dat iedere stad in Nederland zo’n familie had. Ik zou het ze gunnen.’ Overigens trok de familie Van der Vorm zich de kritiek toch aan, want het hoofdkantoor van HAL verhuist van Curaçao terug naar Rotterdam.

Ondertiteling bij de beelden

De eerste halte op de Parijse kunstbeurs is het werk van een Poolse Roma-kunstenaar, Malgorzata Mirga-Tas, want een Roma-kunstenaar, ook nog werkend met textiel, hebben ze nog niet in de collectie. Als Pijbes en Kremers horen dat het Bonnefantenmuseum ook op het vinkentouw zit, luwt de interesse. ‘Haar verhaal is goed. Maar dit stuk hier is geen musthave, het heeft ook iets tuttig. Misschien is het beter als we haar in opdracht iets laten maken.’

Bij een totemachtige terracotta toren van de Senegalese Seni Awa Camara is het wel raak. Op de Frieze Art Fair in Londen, een week eerder, stonden ze al wat langer stil bij haar werk. Het achterliggende, door de standhouder opgelepelde memorandum – plattelandsvrouw verdwaalde in bos met haar kinderen, en besloot te gaan kleien – klinkt eveneens pico bello.

‘Is er geen grotere’, wil Pijbes nog wel weten, waarna er een exemplaar van 2 meter en 7 centimeter zonder klaroengeschal en in alle rust voor 60 duizend euro wordt verworven. Het uitwisselen van een visitekaartje is genoeg. ‘Hup. Alles is geregeld. Als we Parijs verlaten, is het kunstwerk al onderweg.’

Pijbes lijkt na zijn eerste daad te zijn warmgedraaid, als een doorgewinterde connaisseur slentert hij door de ruimten, gekleed in een grijs wollen pak, met donker overhemd, loafers aan de voeten. Waar op te letten, hij vertelt het, wie wie is, en wat wat is. Hij levert als het ware de ondertiteling bij de beelden, en ontpopt zich tot wat de Amerikaanse president Barack Obama ooit over hem zei: ‘*My favorite museum guide*’. Hij schudt handen met passanten, knikt erop los, knijpt in bovenarmen. ‘Natuurlijk weten mensen wie we zijn, en wat we hier doen. Voorafgaand aan de beurs worden we bestookt met van alles en nog wat. Aanbiedingen. Etentjes. Kunst natuurlijk, noem het op.

Heeeee. Hello. Bonjour! How are you!

‘Dat is de oude directeur van het Louvre’, zegt hij, nadat hij een joviale Fransoos uitgebreid heeft begroet. ‘Henri Loyrette. En die daar is Uli Sigg, de grootste handelaar op het gebied van Chinese contemporaine kunst. Dat is de kleinzoon van de Amerikaanse kunstenaar Alexander Calder en daar hangt de eerste Afrikaanse kunstenaar die over de 5 miljoen dollar ging.’

Iets verder: ‘Ken je Hans-Ulrich Obrist? Voor de *Volkskrant*-lezers: Rutger Pontzen in de max. Die loopt daar. Dat is de alleswetende conservator-schrijver over kunst.’

Wacht even, zegt hij. ‘Ik ga even vragen hoe duur dat fotowerk is van Wolfgang Tillmans.’ ‘*One fifteen*’, is het antwoord van de galeriemedewerker.

‘Miljoenen? Dropjes? Drachmen?’, laat hij geïrriteerd weten.

Nee, klinkt het afgemeten: 115 duizend dollar.

Pffff, zucht hij diep. ‘Ze wil me dus laten voelen dat ik dom ben. Dat moet je bij mij niet doen. Alsof ik dat soort codes niet ken. Hallo zeg! Doe normaal!’

De Champions League van de kunsten

We zijn inmiddels ‘in de Champions League van de kunsten’ terechtgekomen, de megagaleries van de wereld, vlak bij elkaar: Gagosian, Hauser & Wirth, Pace Gallery, White Cube en Zwirner. Hier worden miljoenen afgetikt voor hedendaagse kunst.

‘Hou je maar vast! Hier gebeurt het. Opletten! Zie je die man daar in dat *understated* truitje? Dat is een vermogende collectioneur die iets duurs gaat kopen, maar eerst probeert hij contact te maken. En let op Jay Jopling, de man die daar onderuit in zijn stoel hangt, die doet alsof hij nergens van onder de indruk is.’

‘Jay Jopling? Wie is dat?’, wil ik weten.

‘Dat is de baas van de grootste galerie van Engeland, White Cube. Ik heb een bewogen relatie met hem. Ik heb laatst in zijn optiek te weinig gretig gereageerd. Het ging over een imposant werk van Doris Salcedo, waarop de namen van verdrinken migranten in de Middellandse Zee in marmer zijn gebeiteld.’

‘En dat wilde je niet hebben?’

‘Het nam te veel ruimte in, en het was gewoon niet te verplaatsen naar Rotterdam. En daarover was hij geïrriteerd.’

Jopling zit als een verveelde puber op zijn iPad te kijken, maar rijst omhoog als hij Pijbes ziet. En dan manifesteert zich het fysieke volume van de Engelsman, hij ziet eruit als een voormalige quarterback. De apenrotsman pakt zijn piekervaring, want hij manoeuvreert zich zo dicht mogelijk voor de kleinere Pijbes, die amper onder de indruk, achteloos met zijn handen in zijn zij staat.

‘Hij was dus nog steeds boos’, glimlacht Pijbes. ‘Dat is zijn probleem. Hij is zo’n man die tegen je kan zeggen: voor dit kunstwerk ben je nog niet klaar. Ik heb je op de lijst gezet. Dáág Jay.’

Wim Pijbes zit opgewekt in een zijbeuk van zijn imposante kamer in het kantoor van de stichting Droom en Daad in Rotterdam, en daar tovert hij bij verrassing zomaar de kwintessens van zijn functioneren tevoorschijn: zelfgebrande noten.

Ik zeg: huh?

Met een fijne kwast had hij zijn jeugd als middenstandskind in Veendam geschilderd. Piet en Gré Pijbes hadden een eigen zaak, of eigenlijk twee: kruidenier- en delicatessenwinkels, voorheen comestibles geheten, handel in koloniale waren. Zijn vader, vorig jaar op 91-jarige leeftijd overleden, noemt hij een geboren marketeer, met twee speerpunten: je moet oog hebben voor kwaliteit, en goed naar de klant luisteren.

Vader Piet was de eerste die witte jenever in Veendam en omgeving verkocht, per jerrycan, zonder label erop. De klant kreeg een fles, om het zelf te bottelen. Zijn slogan: koop uw liter bij Pieter. ‘Briljant!’, en Pijbes klapt in de handen.

Bij de jenever ging het om volumevoordeel: veel voor weinig, legt Pijbes uit. Tot een goedkopere slijter volgde, en toen moest Pijbes senior weer iets anders bedenken. Voortaan ging hij zich richten op kwaliteit: noten, gebrand in de eigen branderij in de winkel. ‘Mensen kregen er trek van, het rook lekker in de zaak. Het stimuleerde de gang naar de winkel. Met dat ene geheim: goeie olie, op tijd verversen. Het werd zijn grootste succes, zijn vliegwiél. Ze noemden hem niet voor niets ‘Piet Pinda’. Het is exact wat Wim van Krimpen altijd zei, mijn directeur bij de Kunsthal: hoge kwaliteit, lage drempel.’

Zo simpel kan het zijn, zegt hij, maar je moet het wel snappen. ‘Ik weet dat ik daarin anders ben dan de rest, dan veel andere types in de kunst- en museumwereld. Ik stond niet voor niets als enige museumdirecteur jarenlang op de Volkskrant-lijst van Invloedrijke Nederlanders. Mensen kijken ervan op dat ik kunstgeschiedenis heb gestudeerd, ze denken dat ik commerciële economie of marketing heb gedaan. Ik ben van nature een marketeer, net als mijn vader, er moet publiek zijn. Als je een tentoonstelling met late Rembrandts hebt, moeten daar minimaal vijfhonderdduizend mensen op afkomen. Maar als je schetsen van een onbekende kunstenaar presenteert, ben ik met vijfhonderd mensen ook tevreden. Bij mij zie je de combinatie inhoud en ondernemerschap terug. Ik had dan wel geen eigen zaak, maar het voelde wel zo, als directeur van het Rijksmuseum. Datzelfde verantwoordelijkheidsgevoel. Mijn vader en ik wisten dat die parallel er was, zonder dat we er met elkaar over spraken.’

Middenstandskind in al zijn vezels

Veendam en zijn achtergrond komen vaak voorbij in de gesprekken die ik met met hem en zijn talloze intimi heb gevoerd. Lopend in de regen in Parijs, op weg naar een brasserie, laat hij zich ontvallen dat hij in al zijn vezels een middenstandskind is, zich elke dag bewust dat er wat moet gebeuren. Zijn beste vriend, fotograaf Vincent Mentzel, zegt me dat Pijbes een stugge Groninger blijft, waar je van op aan kunt, rechtdoorzee, geen streken, die altijd harder gaat trappen met tegenwind. ‘Hij zou een goeie minister van Cultuur zijn, maar hij is ook een te dwarse Groninger om in Den Haag te functioneren.’

En zijn vrouw, Mignon Schlichter, met wie hij al veertig jaar samen is en twee zonen heeft, ziet in haar echtgenoot nog steeds ‘dat nieuwsgierige, jongensachtige’ en ‘de handelsmentaliteit van zijn vader’: ‘Hard werken en een oog voor detail, alles moet perfect zijn. Geen brandmelder mag verkeerd hangen. Geen vlekje op je jas. Hij neemt geen genoegen met half werk.’

Zijn jongere broer Jan uit Siddeburen weet dat er het nodige is achtergebleven bij broer Wim, van vroeger thuis. Zelfstandigheid. Handen uit de mouwen. Gratis bestaat niet. En altijd: wat zit erin voor mij.

Als je het hebt over zijn zelfgebrande noten, zijn grote successen, kun je het hebben over de heropening van het Rijksmuseum, zijn moment samen met Barack Obama voor *De Nachtwacht*, de verwording van een typetje in *Koefnoen*, zijn eloquente optredens in *De Wereld Draait Door* of dat hij op straat in New York werd herkend vanwege zijn rol in de film *Het Nieuwe Rijksmuseum*.

Het ultieme compliment

Maar het is hem vooral te doen om het ultieme compliment dat hij op zijn eigen werkzaamheden plakt: on-Nederlands. Zo exceptioneel, groter dan het land zelf; een negatief adjectief dat positief bedoeld is. Als hij zo’n kwalificatie aan een Fransman of Amerikaan probeert uit te leggen, kijken ze hem vragend aan.

‘Het Rijksmuseum kreeg door mijn toedoen een on-Nederlandse allure’, zegt Pijbes, en neemt een hap van zijn krentenbrood. Hij verwijst daarmee naar *Elsevier Weekblad* dat hem in 2013 tot Nederlander van het Jaar kroonde met de tekst ‘de man die het Rijksmuseum weer allure gaf’. ‘Het Rijks is grootser gaan denken, internationaler. Want waar kan Nederland nog trots op zijn? De Afsluitdijk. ASML. Deltawerken. Drie keer ja. Schiphol? Dat is steeds meer een winkelcentrum. Nederlandse politiek? Sorry hoor. Het Rijksmuseum torent er volledig bovenuit. En ik was als directeur daarvan de personificatie, want de vent maakt de tent. Deze Wim.’

Door in te zetten op deze verregaande internationalisering zegt hij te zijn toegetreden tot een inner circle, een select gezelschap Nederlanders in de kunsten, zoals Rem Koolhaas, Marlene Dumas, Ivo van Hove, Irma Boom en Iris van Herpen. ‘Mensen die elkaar verstaan, en die zich succesvol op het buitenland richten, omdat het hier toch gekrabbel in de marge blijft. Ik kom ze tegen in Kaapstad, Hongkong of New York. Ze zijn ook in Parijs, en net als ik voor werk in Sao Paolo, in Mumbai. Goed verbonden. Dat je zegt dat je in Qatar was, omdat daar de bibliotheek van Koolhaas werd geopend. Dan zeggen ze: O ja, natuurlijk. We hebben aan een half woord genoeg, in deze kleine club. Dat klinkt elitair, maar door het Rijksmuseum opereerde ik op het hoogste niveau.’

The New York Times noemde hem zelfs ‘a star director’. Ja, succes is gevaarlijk, zegt hij, en verslavend. ‘Succes moet je kunnen doseren, en er niet aan ten onder gaan. Daarvoor moet je je eigen weerstand organiseren. En die heb ik. Daar is vooral mijn vrouw. Mignon staat niet altijd te applaudisseren bij alles wat ik doe. Beentjes op de vloer Wim, zegt ze dan. Je mag best even in de wolken zijn, en daar rondneuzen, maar dan snel weer normaal. Als je alleen maar jaknikkers hebt, blijf je in de wolken.’

Mignon Schlichter: ‘De meeste mensen hebben geen idee wat Wim doet, of wat voor leven wij leiden. Als je het in Groningen vertelt, dan zeggen ze dat je niet zo moet snakken, opscheppen dus.’

Het is een uitgelezen locatie, om vanaf de lege etages van de Fenixloods naar buiten te kijken, om de Wim Pijbes-vibraties in Rotterdam te ervaren. Want in dit gebouw op Katendrecht, recht tegenover Hotel New York, met als pronkjuweel een groot glimmend stalen kunstwerk, *de Tornado* geheten, komt volgens Pijbes alles samen wat hij in zijn leven en werk heeft geleerd en gedaan: ‘Leuke dingen, voor leuke mensen.’

Wat hij eigenlijk voor ogen heeft – naar buiten starend, naar de onstuimige Maas – is geen klein bier, maar het grotere plaatje, hij hoopt op ‘een nieuwe Gouden Eeuw voor Rotterdam’, net als in de roerige jaren twintig van de vorige eeuw. Een golf van vernieuwing, met cultuur als zachte macht, als middel om de stad mooier te maken – en dat alles via de methode Wim Pijbes: ‘Ik droom en ik doe.’ Inmiddels lopen er dertien grote projecten, en worden er 75 initiatieven gesteund.

Als hij de totstandkoming van allerhande culturele hoekstenen reconstrueert, verandert zijn taalgebruik in staccato, korte zinnen. Om nog maar eens te onderschrijven dat hij op tempo opereert, als *Macher* zijnde. Hij omschrijft dat als: ‘één plus één plus één is veel’.

-De Fenixloods. Poëtisch gebouw. Toplocatie. Bestuur enthousiast. Burgemeester ook. Gemeente doet mee. Pand verworven. Wilde iets ronds, vrouwelijks. Vond Chinese architect. Die zei: het draait om beweging. De Tornado. On the spot, meneer de architect, go! (Over aanschaf Fenixloods en inhuren architect Ma Yansong.)

- Mooiste pakhuis van Nederland. De Duitse eigenaar in zwaar weer. Wilde Santos wel verkopen. Hij stak hand op. Nederlands Fotomuseum in Rotterdam zocht nieuwe plek. Directeur Birgit Donker zei: doen! Stichtingsbestuur gebeld. Doen! In zes weken geregeld. Hoppetee! Getekend. (Over de verhuizing van het Nederlandse Fotomuseum naar het geheel gerenoveerde koffiepakhuis Santos, iets verderop.)

- Op Art Basel, 2022. Ziet groot beeld. Beng! Een lief, zacht beeld. Hebben! Kopen! Dit is Rotterdam! Gotcha! Willen! Plek: Stationsplein. Voor iedereen te zien. Discussie met stedenbouwkundigen. Op zijn plek in 2023. De rest is geschiedenis. (Over het 4 meter hoge beeld van een jonge vrouw bij Rotterdam Centraal, Moments Contained van Thomas J. Price.)

Niet zomaar een draaideur

Denk nou niet dat hij in Rotterdam alles in vliegende vaart voor elkaar krijgt. De verbouwing van een toekomstig schrijfhuis, het verkrotte, honderd jaar oude Veerhuis, werd een jaar stilgelegd na de vermoedelijke aanwezigheid van een beschermde diersoort, een dwergvleermuis. En de ingang van het Fenixmuseum, een majestueuze draaideur, werd door de gemeente Rotterdam een jaar tegengehouden.

Het stond voor hem vast dat die fraaie draaideur er moest komen, half binnen, een beetje in de openbare ruimte – en dat mocht niet. Het is in zijn optiek niet zomaar een draaideur, deze draaideur staat voor toegankelijkheid in het algemeen, en in dit geval ook nog eens als mondstuk van *de Tornado*. Dus kwam hij in verzet tegen de in zijn ogen ‘pietluttige houding’ van de gemeente. ‘Als het al niet om details gaat, waar gaat het dan wel om?’

De Wim Pijbes in vechthouding werd volledig geactiveerd. ‘Dan trek ik alle registers open. Dan wordt het chefsache en ga ik iedereen bespelen. De gemeenteraad. De buurt. Media. Beslissende telefoontjes. Om te beginnen bel ik Aboutaleb. Hij heeft de portefeuille Filantropie, dus dan kom je elkaar ook vaak tegen. Hij moet weten wat er speelt, allemaal op *need to know*-basis. Ik denk van boven naar beneden, want zo moet de informatie lopen, en niet van onder naar boven. Ja, ik heb zijn 06. En ja, hij neemt altijd op.’

‘Ik verzet me niet tegen regulering. Wie on-Nederlands denkt, wordt vaak gefrustreerd. Het is makkelijk om ergens tegen te zijn, want er is altijd wel een argument om iets niet te doen. Ik vind het niks, ergens tegen zijn. Als manier om je te onderscheiden. Meestribbelaars noem ik ze; tegenstanders die geen tegenstanders blijven. Uiteindelijk zullen ze moeten meebewegen.’

Goed geld

Een andere opposant vindt hij in de Rotterdamse gemeenteraad, met de Partij voor de Dieren (PvdD). Die partij hekelt Pijbes als iemand die het grote geld vertegenwoordigt, en in het geheim overleg voert met het college. Zo kopen de filantropen macht en invloed, zonder democratische controle, aldus de Partij voor de Dieren.

Pijbes haalt zijn schouders op over deze kritiek. ‘Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten. We zijn helemaal niet op zoek naar macht en invloed. Wat een bullshit! Ik heb te maken met goed geld, van mensen die de intrinsieke aandrang voelen om de wereld beter achter te laten. Het is eerlijk geld waarover belasting is betaald. Er is nu een frame bedacht dat het niet pluis zou zijn. Ik ben er heel vierkant in, en kort: oneens!’

‘Ik realiseer me heel goed voor wie ik werk, en waarom. In Nederland is daar niet altijd het juiste begrip voor, voor mensen die hun nek uitsteken. Er zijn een paar figuren waar we trots op zijn, zoals Johan Cruijff, Rembrandt. De buitencategorie. Maar de Nederlandse reflex is dat we daar krampachtig op reageren. De grote gelijkmaker. Egalitair is goed. Naar excellentie wordt niet omgezien. Historicus Johan Huizinga had daar één woord voor: burgerlijk. Wat je in Nederland kan overkomen, is dat ze zeggen: en hij is toch nog zo gewoon gebleven. Dat is de *bloody limit*.’

Die benepenheid zegt hij ook terug te zien in de Nederlandse kunstwereld. ‘De kunst wordt steeds verder gemarginaliseerd. Dat komt bovendien omdat de sector geobsedeerd is door codes. Eerst hadden we de code *cultural governance*, gevolgd door de code diversiteit en inclusie, de code *fair practice* en de code sociale veiligheid. Daar wil men aan voldoen, aan codes. Fatsoen coderen in afwerklijstjes. Dat gaat me veel te ver. Natuurlijk ben ik voor een veilige werksfeer en dat je je fatsoenlijk gedraagt. Maar om vervolgens met afvinklijstjes aan de gang te gaan, dat slaat nergens op. Dat wordt een doel op zich.’

‘Die kramp is geworteld in de Nederlandse cultuur. Iedereen houdt elkaar in de gaten, in dit kleine land. En dan is er ook nog het woke-spook. Dat woke doet het juist hier erg goed, omdat we een land zijn van *teachers* en *preachers*. Nederland waarschuwt nog één keer. Je moet bij de kudde blijven, anders word je uitgekotst. Dan gooi ik mijn kont tegen de krib. Ik hou van een beetje prikken, een beetje Wimmen. Maar ik ben me ervan bewust dat ik onder een vergrootglas lig. Jazeker! Ik hou me niet in, al zijn er wel onderwerpen, zoals Palestina, Black Lives Matter of Extinction Rebellion, waarover ik mijn mening liever voor me hou. Dat is verstandig. Anders word je vertrapt door de kudde.’

Het moet een sprookjesachtige scène zijn geweest, vlinders die zich in groten getale samenvakken voor het grote raam van Galleria Continua, omdat achter het glas een enorme hoeveelheid rozen in een kunstwerk te zien is. Het gebeurde eerder tijdens de opening van de overzichtstentoonstelling van Chen Zhen, in de Marais, hartje Parijs.

Wim Pijbes en Anne Kremers zijn vandaag gewoon door de voordeur gekomen, om meer te zien van deze Chinese kunstenaar. Op de kunstbeurs, een dag eerder, hadden ze gekwispeld bij een oude kinderstoel met een huis van kaarsjes, ‘een uniek exemplaar’, luidde de aanbeveling. Maar hier lopen ze een ruimte binnen, vol verbazing, die helemaal vol hangt met oude kinderstoelen met huisjes van kaarsjes.

En dat is nog niet alles, vertelt een galeriemedewerker, er waren oorspronkelijk zelfs 99 huisjes op oude kinderstoelen. Inderdaad: uniek, want allemaal verschillend.

‘En ze zijn ontworpen door Braziliaanse straatkinderen.’

Pijbes, zachtjes tegen Kremers: ‘Fantastisch! Zullen we een bod doen? We hebben vandaag nog niks gekocht.’

‘Zijn ze allemaal nog te koop?’, wil Kremers weten.

Er verschijnt een tweede medewerker, die mysterieus op zijn smartphone gaat kijken, en zegt: ‘Het gaat ingewikkeld worden, er is al heel veel weg. De prijs is 175 duizend euro per stuk. En er zijn de nodige reserveringen.’

Pijbes: ‘We zijn serieus geïnteresseerd. Wie heeft deze werken nog meer?’

Er komt een hogere in rang bij, die zich introduceert als de directeur van de galerie. Ze vertelt dat er ook drie exemplaren in de collectie van de zeer rijke Franse kunstverzamelaar François Pinault zijn opgenomen, ook bekend als de eigenaar van een drietal private musea. ‘Deze werken zie je alleen terug in de beste collecties.’

Pijbes: ‘En als we er nu ook eens drie nemen? Dan maak je een wand. Eén is een statement, drie is een verhaal.’

Er wordt gepuft en gezucht door de medewerkers, totdat opeens Lorenzo Fiaschi de ruimte binnenkomt, de oprichter van Galleria Continua met vestigingen over de hele wereld. Een man met een paardenstaartje en hetzelfde goede humeur als Wim Pijbes, die ruikt dat er zaken gedaan gaan worden.

Hij noemt zich de ontdekker van de Chinese kunstenaar, en zegt dat diens werk perfect past in Rotterdam. ‘Goeie keuze. Ook in het migratiemuseum in Parijs hangt hij. Hij hoort echt bij dit thema.’

De deal wordt gesloten, inclusief museumkorting, een half miljoen euro voor drie keer Chen Zhen – al zal later worden besloten dat het er twee worden, en rolt er een lager bedrag uit.

Lorenzo Fiaschi heeft nog wel een verrassing in petto om de verworven kunst te vieren, en roept uitbundig: ‘Willen jullie een ijsje?’

Er wordt uit een Chen Zhen-bak een bolletje Chen Zhen-ijs gepresenteerd, huisgemaakt, met het aroma van rozen en lychees.

Fiaschi: ‘En hoe smaakt de kunstenaar?’

Pijbes: ‘Mmmmm.’

CV
1961 Geboren 9 oktober in Veendam. 1987 Kunstgeschiedenis. Theater Lantaren/ Venster in Rotterdam. 1994 Oprichting Art Support, organiseert designtentoonstellingen. 1996-2000 Chef Tentoonstellingen Kunsthall, Rotterdam, vanaf 2000 directeur. 2008-2016 Hoofddirecteur Rijksmuseum. 2013 Winnaar IJ-prijs 2016 Algemeen directeur Museum Voorlinden 2017-heden Directeur stichting Droom en Daad 2019-heden Voorzitter keuringscommissie The European Fine Art Fair (TEFAF) Wim Pijbes is getrouwd en heeft twee zonen.